

INLEIDING

SIL0 7 augustus 2016 Feestmaal van de Liefde

Vanmorgen een dienst met als thema Feestmaal van de Liefde op de 8e zondag van de zomer, we staan stil bij de betekenis van het avondmaal voordat volgende maand het nieuwe seizoen met kerkelijke activiteiten ook in Silo weer begint.

Het bijbelse woord voor avondmaal komt van het Griekse *deipnon*. Het is een heel gewoon woord, dat staat voor een maaltijd die men 's avonds in kleinere of grotere groep (vaak met gasten) gebruikte. Het woord heeft daarmee wel in zich dat de maaltijd door een gastheer werd aangericht. Wat wij avondmaal noemen, kennen we in de diverse bijbelvertalingen als 'de maaltijd van de Heer'. En het is duidelijk dat de gastheer van deze maaltijd de Heer is. Niet de kerk Silo is eigenaar of aanbieder, het is een doorgeven van iets wat door Jezus en dus door God zelf aan ons wordt aangeboden. De uitdrukking 'heilig avondmaal' komt in de bijbel niet voor, al kun je zeggen dat het avondmaal een heilige zaak is : 'heilig' zoveel betekent als 'van een andere orde'. Een maaltijd, geheel aan de Heer gewijd, die ons in andere dan onze 'gewone' sferen brengt. Het kan niet anders of onze ervaringen komen dan boven en die werken door in ons denken over de betekenis voor onszelf:

afgelopen maand was ik samen met Algert en het koor de Schola Davidica in Exeter in Zuid Engeland. De anglicaanse viering met het ontvangen van brood en wijn was een diepe ervaring van een band die verder gaat dan talen en cultuur. Het ritueel spreekt de taal van Gods liefde en doorbreekt alle taalgrenzen. Zo kun je wereldwijd verbonden zijn en samen vieren. Enkele gebeden en zinnen uit de Anglicaanse kerk zal ik vandaag ook lezen bij het Avondmaal. Wat me bijzonder raakte was dat wie zijn hand niet open deed om de hostie te ontvangen, door de voorganger werd gezegend met de hand op zijn voorhoofd 'in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest'. Ook die zegen wordt ons aangeboden door Hem, de Barmhartige, en is niet ons eigendom, niet ons bezit, waar wij recht op zouden hebben of aan iemand zouden mogen onthouden...

OVERDENKING

Als we vandaag nadenken over het avondmaal, denken we na over één van de twee inzettingen die we als baptisten in onze gemeenten kennen. Naast de doop is het avondmaal uitdrukkelijk door Jezus bevolen en door Hem ingesteld. Die gedeelten hebben we gelezen uit het evangelie naar Lucas (22:29) en bij het begin van het Avondmaal lezen we meestal uit de brief van Paulus aan de gemeente in Corinthe (1 Cor. 11: 23 – 25).

We mogen het kiezen en juist vinden dat we op zondag onze diensten houden, dat we kerstfeest en Pasen vieren maar geen van deze zaken is in de bijbel een opdracht. Doop en avondmaal wel. Jezus zei "*jullie zijn mijn vrienden, als je doet wat ik jullie gebied*" (Joh. 15: 14). En zo riep Hij op het avondmaal te vieren, als opdracht die niet een hobby of keus is.

Er zijn bij het avondmaal vijf bewegingen te zien en ik ga proberen ze vandaag kort neer te zetten:

-we gedenken, zien terug

-we zien Christus

-we zien vooruit én omhoog én om ons heen

1 We gedenken, zien terug

In Lucas lezen we dat Jezus 'vurig verlangde' om het pesachmaal met zijn leerlingen te vieren. Hij gaf tijdens die maaltijd een nieuwe betekenis aan een maaltijd die binnen de joodse geloofsgemeenschap werd gevierd. De pesachmaaltijd wordt gevierd zodat het volk Israël terugdenkt aan de bevrijding uit de slavernij in Egypte. Zo staat men weer stil hoe op de laatste dag voor het vertrek uit Egypte het volk de opdracht kreeg een speciale maaltijd te houden (Exodus 12: 1- 14). En de oproep klinkt om deze maaltijd ieder jaar weer te vieren '*als een feest er ere van de Heer*'.

Het pesachmaal is dus een feestmaal. Een feestmaal van bevrijding. Het werd en wordt gevierd in de huizen, met de eigen familie (met speciale aandacht ook voor de kinderen) of met de bureu.

Het slachten van een lam is van grote betekenis. Doordat die sterft worden de huisgenoten gespaard. Het bloed van het lam op de deurpost betekende gespaard worden, verlossing. In de traditie moet dit paaslam dat gegeten wordt door de familie zelf geslacht worden. Iedereen zal op die manier zelf ervaren dat de eigen bevrijding het leven kost van een ander, onschuldig wezen.

De maaltijd bestaat uit een lam en ook ongezuurd brood. Ongezuurd omdat er geen tijd was om het deeg te laten gisten. En ook bittere kruiden. Want aan de feestmaaltijd van bevrijding zit ook een bittere smaak. Ze herinnert aan de bittere tijd van slavernij, en ook een aanwijzing dat de tocht naar het beloofde land ook niet zonder moeite zal zijn.

Dus: het pesachmaal is een feestmaal van bevrijding dat wordt gevierd temidden van de moeiten van het bestaan. Ook na zijn verlossing zal het volk nog met bittere dingen te maken krijgen. Maar uiteindelijk is er bevrijding en dat mag je telkens weer gedenken. Daarom toch ook wijn, als teken van vreugde.

Jezus betreft deze maaltijd op zijn eigen weg om mensen te bevrijden. En met zijn woorden roept Hij op zijn weg te gedenken in de beeldspraak dat Hij als het lam is dat sterft om mensen bevrijding te geven. Zijn dood zal leven schenken. Als we avondmaal vieren worden we opgeroepen zijn leven en sterven te gedenken. Christus stierf voor ons, als het Lam dat geofferd werd.

2 We zien Christus

Christus staat dus centraal als we avondmaal vieren. Zelf maakt Jezus de verwijzing hoe het brood verwijst naar zijn lichaam en de wijn naar zijn bloed. Zo vergelijkt Hij zichzelf met water, met een herder, met een vreemdeling of gevangene, met licht, met een weg of wijnstok. Niet bedoeld om dat letterlijk te nemen. Het is een vergelijking. Zo ook brood en wijn.

Volgens baptisten (anders dan Katholieke gelovigen) is Christus niet letterlijk aanwezig in brood en wijn, maar zijn brood en wijn tekenen van zijn aanwezigheid in ons midden. Nu kun je natuurlijk zeggen dat we geloven dat Christus altijd aanwezig is als we als gemeente samenkomen. Misschien moet je dan zeggen dat Hij als we avondmaal vieren niet dichter bij óns komt, maar wij dichter bij Hém omdat we in die tekenen van brood en wijn ons sterk richten op de weg die Hij ging. Zijn lichaam dat verbroken werd, zijn bloed dat vloeide.

Maar óók dat Hij is opgestaan, anders kan Hij niet als levende in ons midden aanwezig zijn. Bij elke avondmaalsviering mag je een ontmoeting met de levende Christus verwachten.

Denk aan het verhaal van de Emmaüsgangers die Jezus herkenden bij het breken van het brood. Die ervaring kan er zijn bij het avondmaal: je gedenkt niet alleen een gestorven Jezus, maar je mag ook verwachten een levende Heer te ontmoeten. In het ritueel van het breken van het brood en het rondgaan van de beker. In het samen zingen en bidden. In de stilte of door de woorden die worden gesproken. In de verbondenheid met God en met elkaar is Christus aanwezig.

3. We zien vooruit

Jezus zegt ook: *'ik zal van nu aan zeker niet meer van deze vrucht van de wijnstok drinken, voordat het Koninkrijk van God gekomen is'* (Luc. 22: 18) Die uitspraak maakt duidelijk dat het avondmaal niet alleen in het teken moet staan van wat er ruim 2000 jaar geleden op Golgotha gebeurde. In de viering van de maaltijd is de toekomst even wezenlijk als het verleden. Zo schrijft Paulus in zijn brief aan de Corinthiërs: *'zo dikwijls gij dit brood eet en de beker drinkt, verkondigt gij de dood van de Heer, totdat Hij komt.'* De viering is een open venster naar de toekomst. Om het zo eens te zeggen: het bescheiden ene brokje brood en het ene slokje wijn kan een voorproefje zijn van de overvloed van de tafel die God aan het eind der tijden zal dekken. Meer dan eens wordt in de bijbel het Koninkrijk vergeleken met een feestmaaltijd of een bruiloftsmaaltijd. Zo mag je erop vertrouwen en er naar uit zien dat het leven in het Koninkrijk van God een vreugdevolle ervaring zal zijn. Veel meer moet je er ook niet over willen gaan zeggen. *(met de woorden van Reinhold Niebuhr te spreken: 'het is voor christenen onverstandig om zich ook maar enige kennis aan te matigen over het meubilair van de hemel of over de temperatuur van de hel')*

Maar je mag denkend over de toekomst met God feest vieren. Natuurlijk is dat een spannende gedachte in de wereld waarin we nu leven. Er is zoveel onrust en onrecht en er zijn zoveel dingen met een barst en die moet je wel volop serieus nemen. Maar je mag ook dat toekomstvisioen volop serieus nemen. Een visioen waarbij er volkomen eenheid is tussen allen die deelnemen. Dat is in een schril contrast met de vele kerken en onderlinge strijd die er vaak is onder christenen, ook over de vraag wie wel of niet deel zou mogen nemen aan de maaltijd. De scheiding tussen mensen zal eens worden weggenomen, als Gods kinderen eens volkomen één zijn.

4. We zien omhoog

We kijken terug, we proberen Christus te zien en we kijken vooruit. Maar we kijken óók nog omhoog als we avondmaal vieren: daar bedoel ik mee dat het bij het vieren van het avondmaal gaat om onze relatie met God. Wie aan het avondmaal deelneemt denkt na over de relatie die je hebt met God. Je wordt je bewust hoe het ermee voor staat. Je toetst jezelf. En dan zal ieder ontdekken dat we fouten maken, dat we falen, dat we niet zo geweldig of zo perfect zijn als we wel zouden willen zijn. Dat we niet van die geweldige gelovigen zijn, vol vertrouwen, altijd gericht op God en Gods bedoelingen. Bedenk dat je geen examen hoeft te doen of je wel of niet mag deelnemen. God wil in relatie met ons staan en het avondmaal is misschien juist wel hét moment om opnieuw je eigen intenties bewust te maken en te beseffen dat God het wil wagen met ons onvolmaakte mensen. Wil je leven uit die relatie en je daardoor laten voeden met brood en wijn? Dan moet je in je hart kijken én omhoog.

5. We zien om ons heen

Zo is deelnemen aan het avondmaal een persoonlijke keuze en zelfs een persoonlijk belijdenis, maar die keuze is niet puur individualistisch. Door dichter bij de Heer te komen, ontdekken we ook dat we als mensen die de maaltijd samen vieren dichter bij elkaar komen. Beasley Murray – een engelse baptisten theoloog - beschreef dit met het beeld van het fietswiel met spaken en naaf: des te dichter we bij het middelpunt (Christus) komen, des te dichter komen we ook bij elkaar. Paulus schreef: *'omdat het één brood is, zijn wij, hoe velen ook, één lichaam. Wij hebben immers allen deel aan het ene brood'* (1 Cor.10:17) Het ene brood is een beeld van onze eenheid in Christus.

Als we avondmaal vieren worden we ons bewust dat we leden zijn van het ene gezin. Onze oudvoorganger Jannes Reiling heeft het vaak benadrukt: je zoekt elkaar niet uit, maar wordt aan elkaar

gegeven. En we zitten niet alleen voor onszelf aan het avondmaal, maar vieren het samen. Dat is ook de reden dat we op elkaar wachten totdat ieder het brood heeft ontvangen om het daarna samen te eten.

In de eerste gemeenten werd dit gevoel van verbondenheid met elkaar verhoogd door ook een echte maaltijd samen te houden met elkaar. En ieder naam wat te eten mee voor elkaar en voor wie te weinig had. Dat was dan een blijde, vreugdevolle familie-aangelegenheid en helaas is het later als heilig avondmaal maar al te vaak geworden tot een wat sombere, stille zaak. We lijken soms op in zichzelf gekeerde kloosterlingen, die zich nauwelijks bewust zijn van elkaar.

Daarom vind ik het zo mooi om aan het eind weer in een kring te staan, elkaar in de ogen te kunnen kijken. Te weten met wie je de maaltijd viert. Dat dat ook lastig kan zijn, omdat je elkaar kent en ook de onhebbelijkheden van de ander kent, is wel duidelijk. En het kan nog verder gaan, dat er geen onderlinge eenheid is. *Laat iedereen zichzelf eerst toetsen voordat hij van het brood eet en uit de beker drinkt*, zegt Paulus. (1 Cor. 11: 28-29) Er staat dus: jezelf toetsen en zó, op die manier, eten en drinken, wetend dat het brood voor allen is bedoeld. Dat het niet alleen door jou en niet zonder jou kan en mag worden genuttigd. De toets kan dus geen reden zijn om van deelname af te zien...

Bij brood en wijn kijken we nog breder om ons heen: Avondmaal vieren betekent ook je opnieuw toewijden. Het kan ons aansporen tot een voortgaan in de dienst van Christus. En die is in de wereld. Daar moet het merkbaar zijn dat we de liefde van God willen voor-leven en laten zien en uit die bron van liefde leven. Het is niet een feestje voor ons als gemeente, maar heeft betekenis voor de wereld waarin we leven. Een **feestmaal van Zijn Liefde en van onze liefde voor elkaar**, dat inspiratie geeft om de weg van vrede en bevrijding te zoeken voor deze wereld.

En dat midden in de onrust, onzekerheid, de moeiten en de zorgen.

*Zo kijken we terug, gedenken onze bevrijding
zo ontmoeten we, zien we Hem, de levende Christus,
zo kijken we vooruit, naar het Rijk van Vrede dat nog komt
we kijken omhoog, proeven ons hart en Zijn hart dat groter is dan het onze,
en we kijken om ons heen, naar elkaar en naar de wereld die ons nodig heeft
als we samen het Feestmaal van de Liefde vieren*